

Evaluatie: Herstelgerichte Ondersteuning (HRC Powerful Ageing)

Inleiding

Nederland, de Achterhoek en ook Berkelland vergrijzen¹. We spreken van een “dubbele vergrijzing”. Niet alleen het aantal ouderen stijgt, maar ook de gemiddelde levensverwachting stijgt. Ouder worden gaat ook vaak gepaard met (meerdere) chronische aandoeningen.

Er is steeds meer vraag naar zorg², terwijl er een afname is van zorgpersoneel. Door deze druk is het lang niet altijd vanzelfsprekend meer dat een inwoner de benodigde zorg ontvangt, terwijl we wel langer zelfstandig (moeten) blijven wonen. Hierdoor stijgt ook de druk op informele zorg.

De uitvoering van de Wmo is vaak compensatiegericht. Compensatie van datgene wat een inwoner niet meer kan. Toekennen van hulpmiddelen en huishoudelijke ondersteuning kan anti revaliderend werken en de (fysieke) achteruitgang versnellen. Waardoor de vraag naar zorg sneller toe kan nemen. Kortom, we zien zowel landelijk als lokaal dat we moeten zoeken naar duurzame oplossingen voor de toekomst. Zo werkt Voormekaar bijvoorbeeld vanuit het gedachtengoed van Positieve gezondheid. Hiermee willen we, waar mogelijk, de aandacht verleggen van ziekte naar het bevorderen en herstellen van het zelfstandig functioneren en het voeren van de eigen regie over je leven. Positieve gezondheid kijkt breder naar gezondheid zoals op het gebied van meedoen, zingeving, mentaal welbevinden, kwaliteit van leven. Powerful Ageing is hier een voorbeeld van.

In maart 2023 is de gemeente Berkelland gestart met HRC Powerful Ageing, ook wel Herstelgerichte ondersteuning genoemd. Het programma van Herstelgerichte ondersteuning is een interventie gericht op het bevorderen van de zelfstandigheid en mobiliteit van ouderen in de gemeente Berkelland. In de beeldvormende sessie d.d. 4 maart j.l. heeft de wethouder de raad een evaluatie over HRC Powerful Ageing toegezegd. Deze evaluatie is een beknopte evaluatie. De gegevens zijn verzameld uit interne management informatie en uit rapportages van HRC Powerful Ageing. Deze evaluatie geeft aan hoe HRC Powerful Ageing in de dagelijkse praktijk werkt en biedt o.a. een overzicht van de aantallen deelnemers, de redenen waarom inwoners stoppen of niet willen deelnemen, klachten en bezwaren en ervaringen van deelnemers, zowel positief als negatief.

Hoe werkt de Wmo 2015 ook al weer?

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) 2015 is bedoeld om inwoners te ondersteunen om zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen en om mee te kunnen doen in de samenleving. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het bieden van ondersteuning aan mensen die dit nodig hebben. Het uitgangspunt is altijd de hulpvraag of ondersteuningsbehoefte van de inwoner. Een onderzoek maakt duidelijk wat de best passende oplossing is voor de hulpvraag of ondersteuningsbehoefte van de inwoner.

Bij Voormekaar vindt het onderzoek plaats volgens het stappenplan van de Centrale Raad van Beroep. Met het stappenplan geeft de Centrale Raad van Beroep aan hoe gemeenten het onderzoek moeten verrichten. Dit houdt in dat er wordt onderzocht of en

¹ Regiobeeld Achterhoek Zorgbehoeftes, 2023

² Gezamenlijke Regionale visie op gezondheid, 2024 8rhk Ambassadeurs

in hoeverre eigen mogelijkheden, gebruikelijke hulp, mantelzorg, ondersteuning door andere mensen uit het sociale netwerk en voorliggende (algemene) voorzieningen de nodige hulp en ondersteuning kunnen bieden. Wanneer die mogelijkheden ontoereikend zijn kan een maatwerkvoorziening worden verleend. Voormekaar bepaalt volgens het wettelijke stappenplan welke maatwerkvoorziening een passende oplossing is voor de ondersteuningsbehoefte. De inzet van HRC Powerful Ageing is zo'n Wmo maatwerkvoorziening die een oplossing kan bieden voor de ondersteuningsbehoefte van een inwoner.

Bij toekenning van een adequate en passende maatwerkvoorziening staat altijd het te bereiken effect voorop en niet de aangevraagde voorziening. Of een inwoner hier gebruik van maakt is aan de inwoner zelf. Het staat een inwoner vrij om een Wmo maatwerkvoorziening te weigeren. Echter, dat wil nog niet zeggen dat de gemeente gehouden is om de inwoner van een andere maatwerkvoorziening te voorzien.

HRC Powerful Ageing; Hoe gaat dat in de praktijk?

De intake

Een inwoner meldt zich telefonisch bij de Toegang met een hulpvraag op het gebied van huishoudelijke ondersteuning, een woningaanpassing in de vorm van een traplift of een vervoersvoorziening (scootmobiel en/of aangepaste fiets). De Toegang gaat (telefonisch) in gesprek met de inwoner. Een gesprek over o.a. welke beperkingen de inwoner ervaart, welk effect wil de inwoner bereiken en wat de inwoner zelf al heeft gedaan om de hulpvraag op te lossen. Als blijkt dat er sprake is van een beperking als gevolg van een fysieke aandoening dan bekijkt de toegang of de inwoner onder de exclusiecriteria³ voor Powerful Ageing valt. Indien dit niet het geval is zal de inwoner aangemeld worden voor een intakegesprek bij een lokale fysiotherapiepraktijk (FYSIO in Eibergen of Fyrtuoo in Borculo). In overleg met de inwoner wordt een datum, tijdstip en locatie gekozen. Het intakegesprek is niet verplicht.

Als een inwoner onder de exclusiecriteria valt dan wordt er door een consulent van Voormekaar een keukentafelgesprek gevoerd met de inwoner en vindt er verder onderzoek plaats naar de ondersteuningsbehoefte.

Tijdens de intake bij de fysiotherapiepraktijk wordt het volgende in kaart gebracht:

- hoe zelfredzaam is de inwoner?
- wat zijn de beweegmogelijkheden / beweegproblemen van de inwoner?
- welke (fysieke) belastbaarheid heeft iemand?
- hoe ziet de gezondheidssituatie van de inwoner eruit?
- in hoeverre is de inwoner gemotiveerd?
- in hoeverre kan de inwoner de (lichamelijke) kracht verbeteren door de training?

Tijdens de intake wordt ook uitgelegd en besproken wat de interventie inhoudt. Bij een positief advies en instemming van de inwoner wordt de inwoner geïncludeerd voor de 14 weekse interventie. De interventie wordt ingezet als maatwerkvoorziening Wmo.

De consulent van Voormekaar ontvangt van HRC Powerful Ageing (met toestemming van de inwoner) een rapport van de intake en bespreekt deze ook met de inwoner. Dit gebeurt telefonisch of via een keukentafelgesprek. De inhoud van het rapport is door de fysiotherapeut na de intake ook met de inwoner besproken.

³ Aandoeningen zoals een acute aandoening (breuk), terminale fase van een aandoening, volgen van een revalidatietraject of neurologische aandoening (MS, Parkinson, TIA, dementie, herseninfarct, hersen tumoren). Of niet veilig kunnen sporten in een groep a.g.v. uitvalsverschijnselen in een ledemaat, psychische- of verslavingsproblematiek, onvoldoende beheersen Nederlandse taal om instructies te kunnen volgen, verlies van geheugen en afgelopen 14 dagen 3 keer of meer gevallen door duizeligheidsklachten.

De 14 weekse interventie

Op basis van het rapport en het gesprek met de inwoner kan de consulent van Voormekaar bepalen of er aanvullend, tijdelijk een maatwerkvoorziening huishoudelijke ondersteuning nodig is. Deze huishoudelijke ondersteuning loopt dan (al dan niet tijdelijk) naast het HRC Powerful Ageing traject. Mocht de interventie niet het gewenste resultaat bereiken of stopt de inwoner om gezondheidsredenen met het beweegprogramma, dan bekijken we opnieuw of toch een Wmo maatwerkvoorziening nodig is.

Bij een herindicatie van de maatwerkvoorziening huishoudelijke ondersteuning laten we de indicatie doorlopen gedurende de interventieprogramma.

Een inwoner krijgt de mogelijkheid om mee te doen aan de 14 weekse interventie. Er is geen sprake van een verplichte deelname. Het staat een inwoner immers vrij om een maatwerkvoorziening te weigeren.

De maatwerkvoorziening HRC Powerful Ageing gaat voor op een maatwerkvoorziening huishoudelijke ondersteuning.

De 14 weekse interventie is een trainingsprogramma van 2x per week 40-50 minuten trainen in kleine groepjes (6-8 personen). Het 14 weekse programma wordt afgesloten met een meting en een advies over het fysiek functioneren. Dit advies houdt in dat er gekeken wordt in hoeverre de explosieve spierkracht, het lopen, draaien, bukken en keren is verbeterd. Dit wordt ook met de inwoner besproken. Vervolgens kan de training vrijwillig worden voortgezet in het borgingsjaar. Dit is een periode van 1 jaar die gericht is op het behouden en bestendigen van de verworven vaardigheden. Na dit jaar kan een inwoner ook nog deelnemen aan het 2^e borgingsjaar. Dit jaar is ook gericht op het behouden en bestendigen van de verworven vaardigheden.

Aantallen in 2023:

Totaal aantal uitgevoerde intakes: *83 intakes*

Geïnccludeerd voor de 14 weekse interventie: *38 inwoners (45,8%)*

Daadwerkelijk aantal deelnemers aan interventie: *30 inwoners (36,1%)*

Aantal inwoners die doorgaan naar 1e borgingsjaar: *14 inwoners*

Aantal inwoners die doorgaan naar 2e borgingsjaar: *9 inwoners*

38 van de 83 inwoners bleken dus na de intake daadwerkelijk geschikt om mee te doen aan de 14 weekse interventie HRC Powerful Ageing. Van deze 38 inwoners hebben 30 inwoners gekozen om mee te doen met de 14 weekse interventie. Van de 14 inwoners die aan het 1^e borgingsjaar hebben deelgenomen zijn 5 inwoners na het 1^e borgingsjaar gestopt en niet door gegaan naar het 2^e borgingsjaar.

Aantallen in 2024:

Totaal aantal uitgevoerde intakes: *78 intakes*

Geïnccludeerde inwoners voor de 14 weekse interventie: *35 inwoners (44,9%)*

Daadwerkelijk aantal deelnemers aan interventie: *31 inwoners (39,7%)*

Aantal inwoners die doorgaan naar 1e borgingsjaar: *15 inwoners*

Aantal inwoners die doorgaan naar 2e borgingsjaar: *nog niet bekend*

35 van de 78 inwoners bleken na de intake daadwerkelijk geschikt om mee te doen aan de 14 weekse interventie HRC Powerful Ageing. Van deze 35 inwoners hebben 31 inwoners gekozen om vrijwillig mee te doen met de 14 weekse interventie. Het is nog niet bekend hoeveel inwoners gaan deelnemen aan het 2^e borgingsjaar. Deze groep moet nog starten.

Redenen om te stoppen of niet willen deelnemen

De redenen dat inwoners niet deelnemen of stoppen zijn:

1. Motivatieproblemen
2. Gezondheidsredenen*
3. Diverse redenen (denk hierbij aan o.a. verhuizing, het hebben van andere sportactiviteiten, overlijden)

*Gezondheidsredenen zijn fysieke belemmeringen die niet door het bewegingsprogramma zijn ontstaan waardoor het volgen van het bewegingsprogramma niet meer mogelijk is.

Inzet HRC t.b.v. andere meldingen

In maart 2023 is voor het eerst gestart met het inzetten van Powerful Ageing bij meldingen voor huishoudelijke ondersteuning. Eind 2023 hebben we HRC Powerful Ageing ook ingezet voor andere Wmo maatwerkvoorzieningen. Zoals bij herindicatie huishoudelijke ondersteuning, vervoersvoorzieningen (meldingen voor scootmobielen en aangepaste fietsen) en woningaanpassingen (meldingen voor een traplift).

Aantallen in 2023: geen inwoners met een ondersteuningsbehoefte op gebied van vervoer, woningaanpassing of herindicatie huishoudelijke ondersteuning zijn doorverwezen naar de intake van HRC Powerful Ageing. Zij vielen onder de exclusiecriteria.

Aantallen in 2024:

Totaal aantal uitgevoerde intakes: *14 intakes*

Geïnccludeerd voor de 14 weekse interventie: *5 inwoners (41,67%)*

Daadwerkelijk aantal deelnemers aan interventie: *5 inwoners*

Totaal aantal door naar borgingsjaar: nog niet bekend, borgingsjaar moet nog starten

Verwachte intakes

We zien dat we het aantal deelnemers voor een intake, dat voorafgaande aan dit traject was verwacht, niet halen.

Verwachte aantal intakes per maand: *15 intakes*

Gemiddeld aantal intakes per maand: *9 intakes*

We verwachtten meer aanvragen voor huishoudelijke ondersteuning, volgens het Voorspelmodel en onze eigen gegevens. En dus ook een stijging in intakes voor Powerful Ageing. We merken daarentegen dat zich juist minder mensen melden met een aanvraag. De mensen die zich wel melden vallen daarbij vaak onder de exclusiecriteria voor deelname aan Powerful Ageing of zoeken eigenlijk mantelzorgondersteuning. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat inwoners van het bestaan van Powerful Ageing weten als voorliggende voorziening en ervoor kiezen om bijvoorbeeld particulier huishoudelijke hulp te regelen of een andere oplossing te zoeken.

Gemiddeld aantal inwoners met een maatwerkvoorzienig huishoudelijke hulp:

Het gemiddeld aantal inwoners met huishoudelijke hulp 2023: 1.472

Het gemiddeld aantal inwoners met huishoudelijke hulp 2024: 1.440

Het gemiddeld aantal inwoners met huishoudelijke hulp 2024 VNG voorspelmodel: 1.516

Verschil: 76 inwoners

Klachten en bezwaren

Er zijn in 2023 en in 2024 geen klachten en bezwaren binnengekomen.

Er heeft zich in 2023 1 inwoner gemeld bij een beleidsadviseur Wmo dat HRC Powerful Ageing niet in de Verordening Sociaal Domein Berkelland 2023 staat. Inmiddels is HRC Powerful Ageing al sinds 2024 onderdeel van de Verordening Sociaal Domein Berkelland.

De Voormekaar consultants nemen altijd contact op met inwoners die stoppen of inwoners die niet willen deelnemen aan de intake en/of de 14 weekse interventie. Dit gebeurt telefonisch of met een huisbezoek. Deze gesprekken worden vastgelegd in een ondersteuningsplan en een beschikking. Als er nader onderzoek nodig is dan wordt dit door de Voormekaar consultant gedaan.

Ervaringen van inwoners over het keukentafelgesprek en de intake

Uit het meest recente Continue-cliëntervaringsonderzoek Wmo blijken de ervaringen van de meeste inwoners grotendeels positief. Er zijn in totaal 1.337 inwoners aangeschreven. 387 inwoners hebben de vragenlijst ingevuld en geretourneerd. 301 inwoners (78%) van deze inwoners heeft een hulpvraag en/of maatwerkvoorziening huishoudelijke ondersteuning. Waarvan 83 inwoners een intake voor HRC Powerful Ageing hebben gevolgd.

Positieve ervaringen:

64% vond het intakegesprek (heel) prettig:

- zij voelden zich gehoord
- hun lichamelijke klachten zijn serieus genomen
- HRC Powerful Ageing werd als zeer bekwaam en deskundig ervaren, maar ook betrokken, persoonlijk en begripvol

Negatieve ervaringen:

4% vond het gesprek onprettig. Zij gaven aan dat:

- Zij voelden zich niet geholpen
- Onduidelijkheid voorafgaand aan de intake
- Zij het gesprek als overbodig ervoeren

Noch positief, noch negatieve ervaringen:

32% was neutraal over hun gesprek(ken).

Ervaringen van inwoners over de 14 weekse interventie en borgingsjaar

Vanuit de gemeente hebben we meermaals meegekeken bij de beweeggroepen. Hier horen we overwegend positieve verhalen. Deelnemers geven onder andere aan dat hun mobiliteit is verbeterd en een aantal geeft aan dat ze geen loophulpmiddel meer nodig hebben. Ze kunnen soms (weer) hun eigen tuin bijhouden. Ook de sociale component wordt als belangrijk ervaren. Na afloop van de trainingen napraten met een kop koffie.

Naast positieve geluiden horen we ook dat de training, die 2x per week wordt gegeven, een groot beslag legt op de (vaak volle) agenda. Inwoners geven bijvoorbeeld aan dat zij al lid zijn van een sportvereniging of bijvoorbeeld wekelijks zwemmen of naar de sportschool gaan. Twee keer per week een HRC Powerful Ageing training erbij is soms te veel en past niet in de agenda.

Een inwoner die uitbreiding van de maatwerkvoorziening huishoudelijke ondersteuning had aangevraagd gaf aan dat zij alleen nog maar energie wilde stoppen in de kinderen en kleinkinderen en niet in een beweegprogramma. Het beweegprogramma legde een groot beslag op de agenda en de inwoner heeft een oplossing in het eigen sociale netwerk gevonden.

Een andere inwoner heeft er, na de intake, zelf voor gekozen om niet mee te doen met het beweegprogramma. Het beweegprogramma was lastig te combineren met haar mantelzorgtaken. De inwoner maakt nu gebruik van de mantelzorgregeling waardoor zij huishoudelijke ondersteuning heeft gekregen.

Ook was er een inwoner die aangaf op advies van zijn specialist te zijn gestopt na het 1^e borgingsjaar. De inwoner was positief over het bewegingsprogramma, maar het programma viel hem te zwaar vanwege gezondheidsredenen. De inwoner heeft zelf een passende oplossing gevonden waarbij hij kan blijven bewegen.

We zien ook dat in sommige casuïstiek het (sociale) netwerk minder positief tegenover het trainingsprogramma staat. Waarbij een familielid aangeeft dat hij/zij niet de toegevoegde waarde ziet van het trainingsprogramma. Op basis van de (doorslaggevende) mening van het familielid wordt door de inwoner besloten niet mee te doen met het programma. Deze betreffende inwoner heeft een andere passende oplossing gevonden in de vorm van een valpreventiecursus en oefenen met de eigen fysiotherapeut.

De laatste maanden zien we ook dat de negatieve berichtgeving in de media voor een inwoner de doorslag geeft niet mee te doen aan het trainingsprogramma.

Kortom, de genoemde ervaringen zijn onder meer: de belasting van de trainingen op een al drukke agenda, aanvullende lichamelijke klachten waarvoor een andere oplossing nodig was en soms andere specialist/zorgaanbieder betrokken werd, een kritische omgeving die de inwoner overtuigt om niet mee te doen en/of er werd gekozen voor andere manieren om vitaal te worden en/of blijven, zoals een valpreventiecursus.

HRC Powerful Ageing en de media

Recentelijk is er negatieve berichtgeving in zowel lokale als landelijke media verschenen rondom HRC Powerful Ageing. Ook de gemeente Berkelland heeft persvragen gekregen. Er wordt in de media een beeld geschetst van een verplichtte deelname. Deelname als voorwaarde voor het krijgen van huishoudelijke hulp.

Deelname aan de bewegingsinterventie is in de gemeente Berkelland altijd vrijwillig. Als uit zorgvuldig onderzoek door Voormekaar is gebleken dat deze interventie ervoor kan zorgen dat inwoners veel activiteiten weer zelf kunnen, dan bieden wij de 14-weekse bewegingsinterventie aan. Indien noodzakelijk dan krijgt de inwoner gelijktijdig aan de 14 weekse interventie en borgingsjaar een maatwerkvoorziening huishoudelijke ondersteuning.

We hanteren, net als bij andere ondersteuning vanuit de Wmo, immers het uitgangspunt dat de meest passende oplossing wordt ingezet om het doel van de Wmo 2015 te bereiken; te zorgen dat inwoners hun (fysieke)zelfstandigheid niet verliezen en kunnen (blijven) participeren in de maatschappij. Het staat onze inwoners vrij om een passende maatwerkvoorziening te weigeren.

Er is veel wetenschappelijk onderzoek gedaan naar de positieve kanten van bewegen en ouder worden.

Zo verwijst de Gezondheidsraad naar de beweegrichtlijnen 2017⁴ waarbij in dit kernadvies wordt aangegeven dat bewegen goed is voor alle leeftijdsgroepen. Bij volwassenen en ouderen verlaagt bewegen het risico op hart- en vaatziekten, diabetes. Bij ouderen specifiek verlaagt het bewegen daarnaast het risico op botbreuken en verbetert het de spierkracht en de loopsnelheid. Ook hangt regelmatig bewegen bij

⁴ Kernadvies Beweegrichtlijnen 2017

ouderen samen met een lager risico op lichamelijke beperkingen, cognitieve achteruitgang en dementie. Kortom regelmatig bewegen loont.

Ook Erik Scherder, Nederlandse hoogleraar Neuropsychologie verkondigt deze boodschap. Hij is vaak in de media te zien en te horen waarbij hij op zeer enthousiaste wijze deze boodschap verkondigd. "Use it or lose it" is vooral zijn motto. Als je onvoldoende beweegt, lever je aan kracht in.

Conclusie

In 2023 zijn we gestart met herstelgerichte ondersteuning. We zijn positief over deze bewegingsinterventie. We zien ook uit deze evaluatie dat inwoners positief zijn over het bewegingsprogramma. We zien positieve resultaten waarbij o.a. de mobiliteit van de inwoner is verbeterd waardoor de inwoner zelfstandiger en zelfredzamer is geworden. We blijven het gesprek met de inwoner voeren en luisteren naar wat er beter kan.

Daarnaast benadrukt ook wetenschappelijk onderzoek het belang van bewegen voor een langer en gezonder leven.

Uiteraard blijven we in gesprek met de inwoner om passende zorg en ondersteuning te bieden aan diegenen voor wie HRC Powerful Ageing geen oplossing biedt.